

також даються людям, які зовні чи характером виглядають як відповідні тварини, наприклад, *Білка*, бо ця людина така ж прудка. Інколи трапляються прізвища, що походять від рослини. Ці люди або були схожі за зовнішнім виглядом та характером на цю рослину, або жили поблизу неї, наприклад, *Кропива, Калина, Суниця, Троянь*.

Отже, прізвища для сучасної людини – це надзвичайно потрібна річ, бо без документів з прізвищем людина не зможе повноцінно жити та існувати, а також важливо пам'ятати про своє коріння. Саме прізвище може допомогти з'ясувати, ким були твої пращури.

Шипов М.О.

Науковий керівник: Лухіна М.Ю.

НТУ «ХП»

ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПРІЗВИЩ

Усі ми – українці, але не кожен має споконвічно українське прізвище, оскільки на території нашої держави проживали і проживають люди різних національностей. Зараз же нас цікавить походження саме українських прізвищ.

На сьогодні дана проблема є досить актуальною, адже кожна людина хоча б раз у житті замислювалася над тим, як утворилося її прізвище і хто є її предками.

Історія формування українських прізвищ бере початок ще з далекого XVI ст, коли термін «прізвище» вживали у значенні терміна «прізвисько». У наш час під прізвищем розуміють родове прізвище, яке передається від батька до сина.

Спочатку їх мали лише багаті люди, а вже згодом ледь не кожен українець мав власне. Однак, разом з тим, прізвища часто трансформувалися, наприклад, син людини з прізвищем Коваль міг отримати – Коваленко (син Ковалю), а стабільності вони набули лише в XIX ст.

Походження українських прізвищ залежало від низки певних факторів, наприклад, регіону, звички, професії, риси характеру чи навіть дня тижня, в який народилася людина.

Найпопулярнішими в Україні є прізвища, які пішли від професій, це такі як: Мельник, Боднар, Швець, Кравець і похідні від них – Мельничук, Кравченко, Бондаренко та багато інших. Оскільки люди в давнину вірили в духів, міфічні створіння та, взагалі, в нечисту силу, то вони обирали собі прізвища, які походять від назв грізних і страшних тварин, яких боялися, саме для того аби відлякувати нечисть. Звідси і пішли прізвища Вовк, Ведмідь та інші. Люди, які відрізнялися хитрістю чи розумом отримували прізвище Сова або Лисиця. Значна кількість українських прізвищ, які складаються з двох основ пішли від козаків, зокрема, Гонимара, Непийвода, Варивода. Також на утворення прізвищ впливало місце проживання тієї чи іншої особи, наприклад, для жителів Наддніпрянщини були характерні прізвища з суфіксом -енко, -енко, а для жителів Західної України – -ук, -юк, -ів.

Існують певні граматичні особливості, притаманні українським прізвищам. Більшість суфіксів, які їх утворюють умовно поділяють на три групи.

Перша група – суфікси, які вказують на батька, діда (предка) особи. Це такі як: -енк-, -єнк- (Петренко, Даниленко); -ук, -юк (Петрук, Данилюк); -ич (Петрич); -ів (Петрів); -аш, -яш (Петраш, Андріяш). Друга - суфікси, які вказують на професію чи характерну дію, від якої й пішло прізвисько людини. Наприклад: -ай (Тягай, Бугай); -ан (Мовчан, Рубан); -аль (Скрипаль, Коваль); -ар (Кобзар, Кухар); -ач (Копач, Ткач); -ій (Палій, Плаксій); -ло (Трясило, Покотило); -йло (Міняйло, Нечитайло); -ник (Мельник, Колісник); -ун (Прядун, Ковтун); -яр (Скляр, Маляр). Третя група — суфікси, які вказують на місце проживання або походження людини : -ський, -цький. Шляхетські прізвища (Вишневецькі, Шептицькі, Острозькі, Хмельницькі) вказували на родовий маєток, власність, а у простих людей – звідки вони прийшли чи де народились (Полтавський, Хорольський, Житомирський, Цибулівський, Горохівський, Бабанський, Уманський); в деяких випадках -ець, -єць (Грабовець – з Грабова, Донець – з

Донця, Канівець – з Канева, Коломієць – з Коломиї); в деяких – -ий, якщо в корені географічний об'єкт (Яровий, Гайовий, Загребельний). Дослідження походження українських прізвищ є дуже важливим, адже завдяки отриманим результатам можна дізнатися звідки була родом людина, інколи – хто був її предком і навіть, якою була його професія чи рід заняття. За допомогою результатів дослідження можна створити словник українських прізвищ, що полегшить людині завдання, яке полягає у виявленні походження свого прізвища.

Отже, стосовно походження українських прізвищ було проведено не так багато досліджень, але все ж таки деякі закономірності утворення прізвищ вдалося встановити. А це дозволяє людині дізнатися про її походження, коріння, історію її роду.

Штефан Д.М.

Науковий керівник: Сухоруков В.А.

НТУ «ХП»

ЯВИЩЕ МОВНОГО ПУРИЗМУ

Історія мови тісно пов'язана з історією народу. Усвідомлення з боку етносу національної самобутності активізує, як правило, певні мовні функції: етнооб'єднувальну та етнодиференціальну, коли на перше місце висувається ставлення мовця до мови, до її специфічності й оригінальності.

XIX – XX століття – доба важливих суспільно-політичних подій: революцій, війн; епоха пожвавлення демократичного руху. Власне в такі періоди і відбуваються суттєві мовні зміни, зокрема посилюються вияви пуризму.

На певних етапах історичного розвитку явище мовного пуризму присутнє в більшості європейських мов, оскільки майже всі розвинені літературні мови, на думку С.Я. Єрмоленко, постійно переживають дві протилежні тенденції: одна тенденція пов'язана з витворенням спільного для всіх мов інтернаціонального